

DOTEKY

ČASOPIS LORM z.s. – PODZIM

96
2018

LORM

SPOLEČNOST PRO HLUCHOSLEPÉ
SOCIETY FOR THE DEAFBLIND

VERŠE • ÚVODNÍ SLOVO • ZPRÁVY Z LORMU • NAD
DOPISY ČTENÁŘŮ • MÍSTO MÉHO SRDCE • ROZHOVOR
• KOMUNIKACE OSOB S HLUCHOSLEPOTOU •
PRÁVNÍ PORADNA • ZDRAVÍ • INFORMACE •
OSOBNOSTI ZE SVĚTA HLUCHOSLEPÝCH • ZE
SVĚTA • ZÁLIBY • VZKAZY MOUDRÝCH • RECEPTY

5 • DVACET PĚT SPLNĚNÝCH PŘÁNÍ

19 • NOMEN OMEN

24 • ZNAKOVANÁ ČEŠTINA

32 • SVĚTLOPLACHOST

VERŠE – Pařez	3
ÚVODNÍ SLOVO	4
ZPRÁVY Z LORMU	5
Dvacet pět splněných přání	5
Okénko do Jihočeského kraje	6
NAD DOPISY ČTENÁŘŮ	8
A čas neúprosně letí / Rozhledna / Střípek / A zase po roce / Andělíček / Kyjov a okolí / Rád se s vámi zase po roce potkám / Na krásné Šumavě kolébka má stálá	
MÍSTO MÉHO SRDCE – Vzpomínky na Vsetín	18
ROZHOVOR – Nomen omen.	19
KOMUNIKACE OSOB S HLUCHOSLEPOTOU	24
Znakovaná čeština	24
PRÁVNÍ PORADNA.	28
Léčebny dlouhodobě nemocných: jaké vybavení mohou pacienti vyžadovat?	28
Pravidla pro výplatu důchodů do zařízení sociálních služeb	30
ZDRAVÍ – Světloplachost	32
INFORMACE.	34
Ministerstvo zdravotnictví spustilo portál patientských organizací	34
Nové technologie představené na konferenci INSPO 2018	36
Náramkový hlásič pádu Geemarc VBC 4.	37
OrCam MyEye.	38
Digitální rozhlas DAB+ a rádio pro nevidomé a slabozraké	38
OSOBNOSTI ZE SVĚTA HLUCHOSLEPÝCH	39
Steve Bingham aneb šest měsíců s kochleárním implantátem	39
ZE SVĚTA	42
Cristina Hartmann: Jak se žije ve slyšící rodině, když neslyšíte.	42
ZÁLIBY	44
Z LITERÁRNÍ ČINNOSTI HLUCHOSLEPÝCH LORMÁKŮ.	44
Nic se nemá přehánět / Při nákupu ch	
VZKAZY MOUDRÝCH.	46
RECEPTY – Tagliatelle se špenátem a cuketou	46

*Jste-li okouzleni krásou barev, zvuků,
neděkujte tomu štěstí přede mnou,
raději podejte mi bez rozpaků ruku,
abych šla s vámi, a ne za stěnou.*

VERŠE

Pařez

Na mýtině stojí pařez,
už jediný svého druhu samotáře.
Je viditelný poslední zářez
při svitu sluneční záře.

Poslouží kolemjdoucímu pocestnému k posezení rád
nebo v žáru slunce vyhřívá se tam lenivý had.
V zákrytu se nesměle bělavá květina skrývá,
z druhé strany voňavý choroš připomíná,
že nezůstal tu pařez pro nic za nic.

Popust' uzdu fantazii,
uslyšíš kradmou melodii.
Otevřu ti bránu snů,
dokud na pařezu neusnu.

Kdybys na tu mýtinu náhodou zašel,
možná bys pod ním zlatý poklad našel.
A když ho přesto nenajdeš,
nevadí, alespoň pozdravuj na mýtině
pařez i motýla na bílé kopretině
a až se pěkně projdeš přírodou,
zantuj si píseň veselou,
pak se zas vrať do městského ruchu domů.

ÚVODNÍ SLOVO

Konečně! Nebo spíš už? Popořádku – máme za sebou další, tropickým počasím ubíjející léto, a globální oteplování je prý nesmysl, čemuž se mi po třech měsících veder, které ze mě udělaly výpeček, ani věřit nechce. Nevím jak kdo, já se zmohla akorát na šouranou mezi sprchou, vodovodem a postelí, proto volám: konečně je konec! Ovšem na druhé straně se děsím jak rychle, i když zatraceně horce, léto uteklo. To se mi také nelíbí. Ano, vím, není na světě počasí takové, aby bylo pro všechny makové ☺, ale stejně – to nemůže být aspoň jedno léto pořádně dlouhé, dvaceti čtyřmi stupni přes den a čtrnácti přes noc oplývající?! Tak třeba příště, uvidíme, jakého letního překvapení se dočkáme...

Teď je důležité, že jsme se dočkali podzimních Doteků, které s sebou přinášejí i některé změny. Z důvodu ochrany osobních údajů (GDPR – General Data Protection Regulation) se tímto číslem počínaje již nebudeme setkávat s rubrikou Společenská kronika a Rozloučení. A v zimním čísle ukončíme i rubriku Komunikace osob s hluchoslepotou, v níž jsme téma z naší strany vyčerpali a z té druhé, tedy vaší, k nám bohužel žádné příspěvky nedorazily. Pokud jste si oblíbili rubriku Místo mého srdce, nic neodkládejte a napište nám, kde na světě jste rádi, kde je to vaše místočko, kam vás srdce táhne, kde hlava pluje s oblaky... Jinak, obávám se, také neunikne brzkému zániku, protože Doteky jsou pro vás, o vás a bez vás to zkrátka nejde ☺.

Při této příležitosti bych chtěla za redakci našeho časopisu poděkovat všem našim pravidelným přispěvatelům, kteří nás zvou do svého kraje, na Lormácké kluby, pobyty, dělí se s námi o zkušenosti s kompenzačními pomůckami, o zážitky a postřehy. DĚKUJEME, moc rádi zveřejňujeme! Tak tedy všem krásný, barevný a vlhý, voňavý a teplý, dloouhý podzim, pěkné počtení a brzké shledání!

*Zdena Jelínková
metodička LORM z.s.*

ZPRÁVY Z LORMU

Dvacet pět splněných přání

Milí Lormáci,

začátkem srpna jsme vám nabídli jedinečnou příležitost pro splnění vašich přání, kterou vám naším prostřednictvím nabízí partnerská společnost Grayling. Proč právě 25 přání a o co vlastně jde?

Společnost Grayling je globální komunikační agentura, která letos slaví 25. výročí svého působení v České republice. Svou první pobočku u nás otevřela v roce 1993 a za tu dobu si její pracovníci sami splnili spoustu svých přání. Nyní by rádi splnili přání vám. A protože slaví 25. narozeniny, bude těch přání také 25. Proč si společnost vybrala právě naši organizaci LORM z.s.? Co máme společného? Možná už tušíte... Správně, je to komunikace, která nás spojuje, a kterou ve společnosti Grayling vnímají jako zásadní právě u osob s hluchoslepotou.

V době, kdy vyjde tento článek, již budeme vaše přání znát, protože uzávěrka pro jejich zaslání byla do 10. září 2018. A třeba už tou dobou bude vylosováno oněch 25 šťastlivců, kterým se pokusí společnost Grayling jejich přání splnit. Do slosování budou vložena pouze přání z oblasti zážitků v hodnotě max. 1 000 korun, tedy nebudou pořizovány věcné dary. Pro inspiraci jsem vám, našim hluchoslepým klientům, v průvodním dopise uvedla pár návodných otázek a příkladů. A při tom si uvědomila, jak těžké je vybrat právě jedno přání. Jen připomenu, co mne tehdy napadlo.

Celý život se toužíte setkat se zajímavou osobností ze společenského nebo kulturního života? Rádi byste se vrátili na místo vašeho srdce nebo naopak poznali kraj/město/místo, které jste nikdy neměli příležitost navštívit? Rádi byste ochutnali exotickou kuchyni? Nebo byste si rádi vyzkoušeli nějakou aktivitu? Toužíte se naučit něco nového, například tančit tango nebo hrát na harfu? Jak jsem vám už psala, do slosování budou

zařazena i úplně obyčejná přání, důležité je, že budou vaše!

Jak to celé dopadne? Sami jsme zvědaví a věřte, že vás v zimním čísle budeme moc rádi informovat, jak se tato zajímavá spolupráce vyvíjí. A třeba nám sami do Doteků napíšete, které vaše přání bylo splněno. Možná, že jste k tomu ani nepotřebovali tuto výjimečnou nabídku, možná vám vaše přání splnil někdo blízký nebo naopak úplně neznámý, náhodně potkaný člověk, který se prostě jen rozhodl pro dobrý skutek. Možná jste si své přání splnili sami? Rádi vaše příběhy o splněných přáních v Dotecích zveřejníme a třeba to bude i na novou rubriku 😊! To už bude záležet jen a jen na vás... Přeji vám, ať se vaše sny plní. Vidíte, já už jsem své přání vyslovila... Cože? Že vám to ušlo? Ráda jej zopakuji: Přeji si novou rubriku plnou vašich inspirativních článků o splněných přáních!

*Petra Zimermanová
ředitelka LORM z.s.*

Okénko do Jihočeského kraje

Vážení čtenáři, milí Lormáci,

je to již skoro rok, co jsem vám naposledy psala. Co je u nás na jihu Čech nového? Je toho hodně a zároveň je moje práce stále stejná – stále za vámi ráda přijíždím, pomáhám vám s vyřízením různých příspěvků na ÚP, vybíráme společně pomůcky, doprovázím vás k lékařům, do obchodů, na úřady, do banky... Někdy si jen tak povídáme – jak lépe se dozvědět, co vás trápí, co vás baví!

V letošním roce jsem dostala krásný a zároveň těžký úkol. Připravit pro vás pobyt. Těžký byl tím, že pobyt se měl konat v kraji, kde jsem nikdy nebyla, a tak jsem byla odkázána na internet, doporučení známých, kteří tento kraj znají. A v čem byla příprava pobytu krásný úkol? To je přeci jasné – když se vám postupně začne

plnit tabulka programu, je to velké dobrodružství. Pobyt jsem pro vás s přestávkami chystala tři měsíce a celou tu dobu jsem si kladla otázku, jestli se bude líbit právě vám, účastníkům. A moc děkuji, že jste se účastnili připraveného programu – i přesto, že cíl jednoho výletu zněl pro některé z vás strašidelně: „Muzeum naftového dobývání a geologie“. Líbilo se? Děkuju za poděkování poslední večer – ať tím, že jste si pro ostatní připravili scénku, básničku nebo jen vaše: „Děkuju“. Je to velká odměna a důvod, proč svou práci dělám a mám ji ráda.

Podobná práce, ale v hodně menším měřítku, je příprava klubů. Co jsme za ten rok zažili? Podzim patřil Vánocům, tradičně jsme připravovali přáníčka i vánoční výzdobu a povídali si o Vánocích. Celou zimu jsme se scházeli v naší klubovně, vyráběli jsme svíčky, velikonoční přáníčka, kdo z vás má ozdobenou kabelku kuličkou z korálků? Dozvěděli jsme se o nových pomůčkách i o tom, co se jedlo a pilo ve středověku. Zopakovali jsme si zásady poskytování první pomoci. A už začalo svítit sluníčko a my se společně vydali do Českého Krumlova i na opačnou stranu – do Telče, kde jsme bezmála tři hodiny strávili s velmi milou průvodkyní paní Lucií Bláhovou z památkové péče, která nás zavedla do pro turisty neznámých míst. A co budeme podnikat dál? Podíváme se do Písku, možná do Tábora. Chystám pro vás ukázkou pomůcek pro sluchově postižené. A ještě? Uvidíme. Možná ani není důležité, co na klubech zažijete, kam se podíváte, jako to, že jsme se sešli a společně strávili čas.

A právě taková setkání jsou důvodem, proč mám svou práci ráda!

*Jana Radová
terénní sociální pracovnice Jindřichův Hradec*

NAD DOPISY ČTENÁŘŮ

A čas neúprosně letí

Když jsem v počítači hledal něco, co by nějak souviselo s tématem mého předchozího příspěvku do časopisu DOTEKY, na konci jedné mikroúvahy bylo datum: 15. 4. 2011. Docela mě zamrazilo. Již tehdy byl pro mne čas velikým problémem. Na jedné straně okolnostmi vynucené nicnedělání a na druhé straně nezadržitelně ubíhající roky. V počítači mám i jeden fejetonek, ve kterém se tím problémem zabývám. Stále stejný problém, ale s přibývajícimi roky na mne doléhá silněji a neodbytně. Na otázku, kolik mi je roků, neodpovídám „letos mi bude...“, ale „v loňském roce mi bylo...“, protože co bylo, to je jisté, ale co bude, to jisté není.

Mnozí jsme ji znali. Často mluvila v rádiu Pardubice, Hradec Králové nebo na stanici Český rozhlas Dvojka. Také v časopisu DOTEKY měla občas nějaký příspěvek, také byla úspěšná v posledních ročnících literární soutěže hluchoslepých. V tom byla plně závislá na terénní pracovníci naší organizace LORM. Měla úžasnou paměť a úžasnou schopnost svoje myšlenky převtělovat do veršů i delších básní. Všechno znala zpaměti, tu její paměť jsem obdivoval. Už nic nenadiktuje, už nic nepošle do soutěže. My budeme jen vzpomínat. A litovat, že její myšlenky ve formě básní jsou pro nás navždy ztraceny.

Znovu se vracím k problematice individuálních potřeb a tužeb kombinovaně smyslově postižených. Jakožto lidským bytostem nám nestačí mít základní životní potřeby jako jídlo, bydlení a péči, udržující nás při životě. Nechci, abychom byli degradováni na pouhé živočichy. Naši situaci, podle pořekadla „chytrému napověz – hloupého trkni“, přirovnávám k tomu, jak by se cítil pes, který by měl zlatou boudu, stříbrné misky na vodu a potravu, ale sice také zlatý, ale velice krátký řetěz. Stačilo by mu to? Asi ne. Snad se nad našimi potřebami a tužbami naše okolí a veřejnost někdy zamyslí. Vždyť by stačilo tak málo! A právě o tom jsou tyto moje řádky. Být plně závislý na okolí, a to bez možnosti

uplatnit svoje individuální zájmy, to je opravdu velice deprimující.

Pro ještě větší zdůraznění těchto mých řádků přidávám můj povzdech s názvem Kámen a pak jednu báseň s otazníkem. Hádejte, kdo tu báseň napsal.

Kámen

Kámen na dně studny. To řekla Olinka. Geniální. Je tím řečeno vše. Také si tak připadám. Kolik je vlastně takových kamenů? Jak se máme o sobě dovědět? Člověk není strůjcem svého štěstí. Jak se dostal na dno studny? Žil zasazen do světa, aniž si mohl svoje místo vybrat. Dějiny úprkem letěly kolem ve vřavě vítězných bitev a nářku poražených. Člověk byl smýkán dějinami i okolnostmi blízkými. Čas plynul a z toho člověka se nepozorovaně a neúprosně stával objekt, podobný překážejícímu kameni. Živý, nepotřebný kámen. Možná, že kdysi ještě mohl čerit proud horské bystřiny. Ale najednou si uvědomuje ten netečný klid kolem. Žije, ale nikomu neschází, nikdo o něm neví – a tolik by toho ještě chtěl. Ale nemůže. Občas se snaží z té hluboké studny dát o sobě vědět. Kdesi nahoře bouřlivě kypí civilizace. Kypí a spěchá. Za čím se ta civilizace žene? Kdo v tom hektickém shonu uslyší slabounký hlas živého kamene kdesi na dně? Tohle není štěstí. Ví vůbec někdo, co je štěstí? Vědí to ti, kteří se v tom šíleném shonu za čímsi pachtí a za čímsi se bezhlavě ženou? Musí se za čímsi hnát, musí spěchat, nemají čas. A kolik lidí tam kdesi už nestačí, kolik lidí již umdlévá, kolik jich už začíná zavazet a překážet? Možná se také ocitnou na dně studny, ani nebudou vědět, jak se tam ocitli. Už nebudou překážet, nikdo je nebude postrádat. Budou také jen občas umdleným hlasem slabounce volat ze dna studny: „Tady jsem, slyšíte, jak volám?“ Tak zase přibyl další podivný kámen na dno nějaké zapomenuté studny. Ještě doufá, ještě slabounce volá, ještě jeho srdce odměřuje čas, který mu ještě zbývá. Ještě vzpomíná na život, kdy ještě nebyl podobný kameni na dně. Až srdce utichne, nestane se nic, vůbec nic. Zbude jen nějaký kámen, kdo by se tím měl zabývat? Nikdo nemá

čas na nějaké nesmysly. A kdesi bude dál civilizace šílet a spěchat. Kámen na dně studny. A nahoře kypí civilizace. Prý je to lidská civilizace. Lidská civilizace. Jaká že je to civilizace? Lidská? Opravdu? Dosud živý kámen na dně hluboké, přehluboké studny začíná pochybovat. Až život kamene vyprchá s posledním úderem jeho srdce, rozplynou se i jeho pochybnosti v nekonečném běhu času. Zůstane jen mrtvý, nepotřebný kámen. Kámen na dně hlubokého zapomnění. Kámen na dně studny.

Vzpomínka

Srdíčko ve sněhu.
Kde je mu konec
v té zemi bez břehů,
kde zvoní zvonec.
Ovečky svolává,
aby šly domů,
má hlava bolavá
nevěří tomu,
že já tu zůstávám,
že se mi stýská,
vzpomínka hlodává
duši mi stiská.
Chtěla by uletět
tam kde ji čekají,
svět se jí vzdaluje
a touží po ráji.
Srdíčko ve sněhu,
Anežko Česká,
to by ses divila
té bídě dneška.

Poznali jste autorku? Jestli ano, tak tiše vzpomeňte. Jestli ne, nevadí. Stačí si uvědomit, že i tahle báseň je vlastně právě o tom, co je napsáno v těchto mých řádcích. Nestěžuji si na to, že je málo ochoty, naopak. Ochotných lidí přibývá, pomáhají dobře a často. Tyhle řádky však jsou o něčem úplně jiném. Tyto řádky jsem napsal dne 2. 3. 2018.

Rozhledna

Nad městem stojí vysoká rozhledna,
všichni zde říkají, jak je krásná a pohledná.

Stojí tam v dáli, je sice kamenná
a pro nás Lormáky je stále malebná.

Petra s Olčou, to jsou rychlochodci,
vláčíme se za nimi jako šneci,
konečně jsme zvládli horu
a teď vesele a svižně zpátky dolů.

Náš milý Milan velmi rád chrní,
přítom si vesele do rytmu vrní.
Ta naše Olinka je jako květinka,
milá a krásná a pro nás v Sušici je velmi vzácná.

A to naše vedení, to nikdy nelení,
všichni vždy říkáme, až jsme z nich zelený.
Zazvonil zvonec a našich veršů je pro dnešek konec.

*Milena Košťálová
Milan Koklar*

Střípek

V krátkosti na pobyt do Kyjova. V určité chvíli jsme byli rozděleni na chodiče a nechodiče. Ti první se nechávali dobrovolně utahat na krásných delších výšlapech. Zažívali jsme i nové zkušenosti a srandu. Tak například: Výlet autobusem do Milotic. Nejprve jsme obdivovali v zámecké zahradě obrovské stromy, poté jsme prošli doslova tajuplným tunelem sestřižených keřů až k zámku, kde nám pávi dali hlasitě najevo, kdo je pánem na zámeckém schodišti. Nakonec jsme prakticky vyzkoušeli pastvu housat. Spletla si nás s husou. Doprovázela nás

po areálu zámku a fotila se s námi, když jsme zkoušeli, jak by nám padly kyjovské kroje. Málem jsme v pasení neuspěli. Jedno house se skoro utopilo, když propadlo lávkou do potoka. Nakonec nás zachránila místní paní, že jsme nemuseli platit za tři další pasažéry a nemuseli jsme shánět náhubky, aby housata nepošťípala ostatní lidi v autobuse cestou zpět. I to se dá zažít s Lormáky.

Olga Pírková

A zase po roce

A zase po roce nejsou tu Vánoce, ale pobyty LOR-Mu. Ten první z nich nás zavedl do Kyjova. Město má 11 000 obyvatel a protéká jím říčka Kyjovka. Centrum města leží na levém břehu ve výšce 170 m n. m. Když já slyším Kyjov, tak se mi vybaví dívka v krásném kroji. Tu jsme neviděli, protože národopisné slavnosti se konají jindy a vlastivědné muzeum je v rekonstrukci. Paní ředitelka muzea nás provedla po Masarykově náměstí. Je tu krásná budova radnice s 39 m vysokou věží – škoda, že nebyla přístupná. U vchodu na radnici je umístěn železný loket, který sloužil k porovnání poctivosti měřidel na přilehlém tržišti. Před radnicí je mariánský sloup postavený ve 20. letech 17. století. Prohlédli jsme si kostel Nanebevzetí Panny Marie, původně kapucínský kostel. V roce 1885 zde byly umístěny sochy Cyrila a Metoděje. Pod kostelem je kapucínská hrobka. Často nás lákal park vedle hotelu, protože zde byly vzrostlé stromy, které nám poskytly ve vedru příjemný stín, posezení na lavičkách a povídání, to bylo moc fajn. Nejnavštěvovanějším místem byla místní cukrárna 😊. Výborná zmrzlina – např. pivní, slaný karamel a spousta ovocných druhů. Zkrátka moc dobré! Hotel Kyjovský pivovar byl blízko vlakového nádraží, a tak jsme na výlet do Brna jeli vlakem. Na nádraží na nás čekala Jiřka Vlčková a provedla nás centrem Brna. Navzdory vedru někteří z nás vyšplhali i na Špilberk a odměnou za tu

námahu byla zvonkohra. Den v Brně byl zakončen opět zmrzlinou. Další celodenní výlet byl na poutní místo Velehrad. Jeho historie se začala psát před více než 800 lety, kdy do údolí říčky Salašky (ty názvy říček jsou tak hezké!) přišlo prvních 12 cisterciáckých mnichů. Na Velehrad proudí tisíce poutníků, k nim se v roce 1990 připojil blahoslavený papež Jan Pavel II. Bazilika je románsko-gotická stavba dlouhá 86 m, je tu 14 postranních kaplí a 10 oltářů. Pak nás autobus zavezl do Buchlovic. Zdejším zámekem nás provedla a zámecké interiéry popsala velmi šikovná průvodkyně. Zbyl i čas na procházku zámeckým parkem.

Naše malá skupinka turistů došla do blízkých lázní Leopoldov, dnes rekreační oblasti Smradávka. Pod kaplí sv. Kříže jsem ochutnala sirovodíkový pramen. Posledním místem, které jsme navštívili, byl Bukovanský mlýn. Pan průvodce byl oblečen v bílém mlynářském obleku, ačkoliv zde mlýn nikdy nebyl. Větrný mlýn slouží jako rozhledna. Z vyhlídkové terasy je možno vidět hřebeny Bílých Karpat a Chřibů. V 1. patře je expozice slovácké kuchyně a ve 2. patře je výstava užitkové keramiky. Osmnáct kilometrů od Kyjova je Hodonín, a tak by byla škoda ho nepoznat. V roce 1850 se zde narodil T. G. Masaryk. V místním muzeu jsme si prošli expozici znázorňující cestu celým jeho životem. Kromě regionálního muzea byla pro nás všechny zajímavá prohlídka Muzea naftového dobývání a geologie. Průvodci byli vstřícní a trpěliví a moc je zaujala naše skupina Lormáků. Vždyť taková návštěva tu není obvyklá! Na pobytu mě zaujaly nejen výlety, i když se přiznám, že moc ráda poznávám něco nového. Zajímavé bylo předvedení kompenzačních pomůcek pro zrakově postižené od firmy Adaptech, které bylo na závěr zpestřeno přípravou míchaných nápojů. A musím říct, že se nám koktejly povedly. Přímo v hotelu je minipivovar a měli jsme možnost si ho projít s výkladem a ochutnávkou. Také ochutnávka kávy v pražírně se vydařila. Když bylo volné odpoledne, poznávala jsem blízké okolí – vinice a také vinné sklípky, bohužel zavřené. Na zámku v Miloticích bylo také zavřeno, ale procházka zámeckým parkem nás nezklamala. Přidaly se k nám mladé husy a jedna

z nich spadla do vody. Paní, které jsme to řekli, měla strach, že se utopí, ale všichni měli radost, když se husa vykolébala z rákosí. Chci poděkovat Janě Radové za přípravu programu a Petře Zimermanové za perfektní průvodcování – na výletech mi popisovala, kudy jedeme, co je vidět v okolí a zkrátka vše bylo moc fajn. Už se těším na pobyt v Kolíně a na další setkání s Lormáky!

Marcela Peterková

Andělíček

Kdysi dávno jsem projížděla Sušicí. Na první pohled mě zaujal kopec nad městem s kostelem. Nedalo nám to a vyjeli jsme autem nahoru. Času bylo málo a vše bylo zamčené za zdí. Proto jsme se otočili a jeli domů. Zbyla jen malá vzpomínka, že to vypadá jako malá Svatá Hora v Příbrami.

Letos se na mě usmálo štěstí. Jako náhradník jsem odjela na edukační pobyt do Sušice. Průvodkyni mi dělala Petra Zimermanová a věřte, že mě nijak nešetřila 😊. Hned první den, že vyjdeme na onen kopec. Měla jsem zafixováno, že je to dost daleko a navíc nahoře nic moc.

Bylo mi řečeno, že je to jednokilometrová brnkačka. Tak jsme my zdatnější vyrazili. Šli jsme teoreticky po nejpříkřejší cestě. Nejenže to šlo, ale po cestě jsme potkávali 14 zastavení křížové cesty, kterou ukovali studenti jako maturitní práci. Byla nenásilně zabudována do přírody okolo. Vrcholu jsme k mému údivu opravdu dosáhli coby dup. Opět bylo zamčeno, ale času víc a technika (internet na telefonu) nám umožnila více informací.

Kopec se nazývá Strážná hora, na ní kaple svatých Andělů Strážných na počest pověsti o chlapci, kterému se kolem nohy omotal jedovatý had. Nad ním se objevil anděl a had se odplazil. Místní také hoře přezdívali Andělíček.

No a Jana Kašparová měla na poslední výlet pověstnou třešničku na dortu. Sehnala místního 80letého kapucína 3. řádu, který nám otevřel mou malou Svatou

Horu. Ano, Andělíček je podstatně menší, ale 4 kapličky a hlavní kape jsou tam, a daleko prozaičtější a klidnější místo. Nakonec jsme tam byli všichni, kopec nekopec. Jsem ráda, že jsem se mohla zúčastnit!

Olga Pírková

Kyjov a okolí

Morava, krásná zem. Ano, je to pravda! Na jižní Moravu až dolů ke Kyjovu jsem se dostal poprvé. Prožil jsem zde úžasný týden s Lormáky, měl možnost poznat krajinu, zvyky, nářečí... Po delší době jsem se zase sešel s přáteli, poznal nové lidi, užíval hodnotného a zajímavého programu výborně připraveného Janou Radovou.

V sobotu 19. 6. jsme například jeli vlakem do Brna, kde nás očekávali sourozenci Jiřka Vlčková a Jenda Kessner. Jiřka je průvodkyně vysokých kvalit, provedla nás památkami, seznámila se zajímavými událostmi, zkrátka byla výborná, bylo vidět, jak má své město ráda a detailně ho zná: Petrov, starobrněnské uličky, náměstíčka a náměstí, architekturu, sochy, byla to nádhera, děkujeme!

Kyjovským městem nás zase provedla tamní paní ředitelka místního muzea. Na výletech jsme mimo jiné navštívili nádherně upravený Velehrad a jeho okolí, dále zámek v Buchlovicích, mlynářský skanzen plný zvířat, v Hodoníně muzeum nerostů, které jsme si dokonce mohli osahat. Dozvěděli jsme se zajímavosti o ropných věžích, poznali, jak voní ropa, osahali si vrtné hlavičky a nástavce z tvrdého kovu – věděli jste, že se vrtá 2 až 4 km pod zem? Na hotelu, kde jsme byli ubytováni, jsme si pro změnu vyzkoušeli průvodcovství osob s hluchoslepotou, hráli hry, povídali si...

Po celý týden panovala skvělá atmosféra, byl to krásný pobyt – děkuji!

Milan Koklar

Rád se s vámi zase po roce potkám

Milí Lormáci,

už jsem s vámi 4 roky. To to utíká! Byl jsem s vámi jako průvodce v Beskydech, Kroměříži, Plzni a Kyjově, před 2 roky na soutěži v Kralupech nad Vltavou. Musím říci, že jste ohromná parta lidí, že jste skvělé dvojky – vy a průvodci. Jak si umíte vyhovět, vysvětlit o co jde!

Vy, tlumočníci, jak se umíte dorozumět s klientem, při krásné básničce dokážete i tu malinkou, ale podstatnou část básničky přeložit. Na výletech jste báječní. Každý máte nějaký ten svůj problém, malý či velký. Nedáváte to navenek znát. Vždy se snažíte ty chvíle, když jsme společně, něčím obohatit, něčím zvěčnit. Snažíte se, aby každý klient viděl a slyšel co nejvíce. Tomu, který je na tom s hendikepem hůř, aby šel dopředu.

Vy, kteří řídíte výlety, vymýšlíte cesty kudy za poznáním, snažíte se, aby to bylo pro všechny schůdné a lákavé, aby si mohli ti, co špatně vidí nebo nevidí vůbec, na hodně věcí a exponátů sáhnout a pochopit je.

Například jsme navštívili společně Technické muzeum Tatra v Kopřivnici. Klienti si mohli sáhnout na motor nebo jeho součástky. Jednomu jsem dal ruku na filtr oleje, dynamo a různé části motoru a on řekl: „Vždyť já jsem to opravoval. Už dlouho jsem to neměl v ruce. Jsem tak šťastný!“ A takových momentů je mezi vámi plno. Pro někoho banalita, pro někoho celý život.

Ale zpět k pracovníkům LORMu. Jak profesionálně dokážete řešit každý problém! Vždyť na týdenní cestě českou zemí je vždy alespoň 25 lidí. Nějaké to hašteření se vloudí, co si budeme povídat, znám to z vlastní zkušenosti, pak to člověka mrzí. Vy to vyřešíte, za chvíli se na to zapomene a jde se dál. To samé platí mezi klienty nebo mezi průvodci. Vždyť jsme jen lidi. A ty vaše rozcvičky, to je světový unikát! Určitě si kolemjdoucí a hoteloví hosté říkají, co že je to za sokolíky, a oni to jsou Lormáci ☺.

Vy, pracovníci, kteří sháníte a jednáte se s sponzory – smekám před vámi, jste prostě úžasní! Vy, klienti

a průvodci – jste prostě fajn. Rád se s vámi zase po roce setkám, podám si ruku a poplácám po ramenu. Při odjezdu z každého pobytu si říkám, s kým se zase příště uvidím?

V Sušici jsem s vámi nebyl, pouze jsem přivezl a odvezl Olinku Pírkovou. A právě jste se dozvěděli, kdože to k vám promlouvá. Ano, jsem to já,

Vláďa Kosek

Na krásné Šumavě kolébka má stálá

Ano, bylo tam krásně! Sušice nás přivítala opravdu moc pěkně. Lormáci se ubytovali v Hotelu Na Pekárně, personál k nám byl velmi vstřícný a milý.

V sobotu odpoledne jsme měli prohlídku města s výkladem o založení Sušice, její historii i průmyslu. Známé byly zejména sirkárny SOLO. V okolí Sušice bývalo hodně skláren, které ale časem zanikly. V dávných dobách se zde rýžovaly zlatěnky v řece Otavě. Překvapilo mě krásné muzeum s pohyblivým betlémem.

Skvělé byly dva celodenní výlety. První začal v Kašperských horách s bezva průvodcem, kulturním pracovníkem města. Úžasným zážitkem bylo muzeum historických motorek a hraček. Naše cestování pokračovalo na Antýgl, Čeňkovu pilu a do skláren Annín. Dříve ve sklárně pracovalo 150 lidí, dnes jen 2. Další vydařený výlet nás zavedl na „hradozámek“ Velhartice, hrad Rabí a poutní místo nad Sušicí, kterým je kaple svatých Andělů Strážných. Tam jsme si vyslechli poutavé vyprávění místního pamětníka.

Zážitků bylo daleko více, účastníci byli skvělí, dík za to patří průvodcům i vedení LORMu!

Milan Koklar

MÍSTO MÉHO SRDCE

Vzpomínky na Vsetín

Překrásné Valašsko, jak ho opěvuje mnoho písní, pohádek a příběhů, povídek a anekdot. Tak na něj ráda vzpomínám stále já, neb jsem se tam před 68 lety narodila, neodnesla si mě z porodnice maminka s tatínkem, leč dědeček s babičkou, kteří si mě vlastní krví zachránili, neb jsem jí měla tak málo, bych rána nedožila. Narodila jsem se za 5 minut půlnoc.

Bydleli jsme v turistickém domě na Vsetíně. Když mi byl rok, přestěhovali jsme se do nově postaveného vsetínského divadla. Tam se začalo mé dětství, měli jsme v divadle velký a pěkný byt a babička s dědečkem se o mě starali. Ve dvou letech zjistili, že skoro nevidím, snažili se se mnou projet mnoho lékařů a nemocnic, ale vše marně, měli mě moc rádi, brali mě jako normální dítě, nerozmazlovali mě, ba naopak mě všechno učili a ke všemu vedli. Chodila jsem do normální školky a od 4 let mě babička přihlásila do Vsačáku a do Sokola a dědeček mi koupil krásného pejska ovčáka, který se jmenoval Rex. Dědeček mi ho vycvičil tak, že Rex se mnou všude chodil a chodil pro mě i sám do školky. Jedno odpoledne mě měl dědeček v náručí a stál se mnou u okna a já najednou: „Dědečku, já tam vidím autíčko a je žluté!“ A on na to: „Né, červené!“ A já: „Žluté!“ Vytrhla jsem se dědečkovi z náruče a utíkala k babičce: „Babí, já tam vidím autíčko a je žluté, a děda se se mnou hádá, že je červené.“ Babička mi dala velikou pusu, popadla mě do náruče se slovy: „Janinko, máš pravdu, ono je opravdu žluté.“ A šla se mnou do města do hračkářství, a co jsem si vybrala, to mi s radostí koupila. Ten den jsme zakončily v cukrárně, kam za námi přišel i dědeček s Rexíkem. Díky tomu, že se pejsek jmenoval Rex, jsem se naučila říkat „r“.

No a pak šlo mé dětství dál, dědeček mi četl knížky, chodil se mnou na procházky, o všem mi povídal, učil básničky, písničky, pomáhala jsem mu v dílně a babičce v kuchyni. Vzpomínám, jak jsem po prvé udělala

dědečkovi pražená vajíčka a čaj pod dozorem babičky. No a v 6 letech mně už skončilo veselé dětství a musela jsem do Brna do školy. Bylo z toho moc pláče, nemohla jsem pochopit, že mé kamarádky můžou chodit do školy doma a já musím chodit jinam a nemůžu spát doma jako ony. Tak se pro mě skončil Sokol, Vsacánek – a to jsem se moc těšila, že to dotáhnu do velkého Vsacanu. Vsacan však úplně neskončil, byl nadále jen na prázdniny, Vánoce a Velikonoce, ale i tak jsem měla a stále mám Vsacan v úctě a stále na něj vzpomínám. Dokonce tam taky občas zajedu a povídám si ráda se svou věrnou kamarádkou Haničkou. Beru s sebou svého věrného pejska – Auraliho podle rodokmenu – jinak se mu ale říká Arty. Zkrátka o Vsetíně by se dalo ještě hodně povídat, neb je to krásné město obklopeno zelení a kopci a sem tam i krásnými bílými ovečkami.

Jana Brožková

ROZHOVOR

Nomen omen

Veverka obecná (Sciurus vulgaris) je středně velký hlodavec z čeledi veverkovitých (Sciuridae) obývající široké území v rozmezí od západní Evropy až po východní Asii. V České republice ji nalezneme v lesích všech typů, parcích, alejích, větších zahradách... A právě taková je i „naše Veverka“ alias Lenka Veverková, bývalá terénní pracovnice LORMu, současná členka Výkonné rady tamtéž – mladá žena, která je stále v pohybu, stále usměvavá, stále dobře naložená...

Leni, známe se už pěkných pár let, ale je pravdou, že jsme při našich setkáních nikdy nezabrousily do tvého dětství. Jaké bylo, že tě tak skvěle pro život vybavilo?

Přestože Prahu mám moc ráda a je to podle mě jedno z nejkrásnějších měst, jsem ráda, že jsem vyrůstala

na vesnici. Tedy ono je to město – Loštice mají zhruba 3 tisíce obyvatel. Je obklopené lesy, ve kterých jsem s dědečkem trávila spoustu času. Byl myslivcem a často mi bylo prorokováno, že převezmu jeho chovnou stanici labradorů. Vzpomínám si, jak jsme s ním jako děti chodily na čekanou a jednou, když hodlal skolit srnu, začala jsem křičet: „Ne, dědečku, ne! Nezabíjej tu srnečku!“ Srnu jsem zachránila. Od té doby mě ale na čekanou už nevzal 😊. S mým starším bratrem jsme v ulicích jezdili na podomácku vyrobených motokárách, stavěli bunkry v lese a trávili veškerý čas venku. A to si myslím bylo velké plus života na vesnici.

Tak už chápu nejen tvé nutkání toulat se přírodou všude možné po světě, ale i tvoji neuvěřitelnou vytrvalost a fyzickou odolnost, zejména s přihlédnutím k tvé mimořádně subtilní postavě 😊. A co bylo dál?

V Lošticích jsem vychodila základku, pak vystudovala obchodní akademii a nakonec jsem se rozhodla pro studium sociální práce v Praze na Jaboku, poté na Evangelické teologické fakultě. Po ukončení studia jsem odjela do Anglie, abych se naučila jazyk a získala nové zkušenosti. Péče o seniory s Alzheimerovou nemocí byla velkou zkušeností a přesvědčila mě o tom, že se ani domovy pro seniory v České republice nemusí stydět. Přestože, nebo právě proto, že jsem žila v různých zemích s různou životní úrovní, mám ráda Českou republiku a jsem ráda, že zde žiji.

Po návratu domů, perfektně vybavena jazykovými i odbornými znalostmi, jsi začala pátrat po zaměstnání takříkajíc v oboru?

Přesně tak, nastoupila jsem do Rané péče pro děti se zrakovým postižením jako koordinátorka sociálních služeb. Chtěla jsem jít ale z kanceláře do terénu a pracovat více s lidmi, tak jsem se začala poohlížet a jednoho dne jsem narazila na inzerát, že LORM hledá terénní sociální pracovníci. Věděla jsem, že s hluchoslepotou nemám žádné zkušenosti, ale na pohovor jsem se přihlásila. Byla jsem ráda, že mě vzali. Těšila jsem se na

práci v terénu, na nové věci, ale samozřejmě jsem se i bála, jestli to zvládnou.

Mohu potvrdit, že jsi vše zvládala na výbornou! Ale to už se zase ozvaly tvé boty toulavé, nějaký čas se ti podařilo držet je za pevně zavřenými dveřmi, ale nakonec stejně vyběhly (tenkrát to myslím byla Argentina). Ačkoliv ty jsi nás vlastně tak úplně neopustila?

Ne, ne, jsem moc ráda, že díky Výkonné radě organizace, jejíž jsem členkou, zůstávám alespoň takto v kontaktu s LORMem. Jak to tak bývá, když se ukončí jedna kapitola, nastupuje kapitola jiná a člověk se začíná vzdalovat. Zároveň moje současná práce je v zásadě pouze o administrativě, a tak mě těší, že mohu být tímto způsobem součástí organizace, která dle mého názoru poskytuje kvalitní služby a dělá smysluplnou činnost pro lidi.

Což mě jaksi samozřejmě navádí k otázce, jak se z tvého pohledu a osobního vnímání naše organizace vyvíjí, jak si vede?

Z mého pohledu LORM stabilně poskytuje sociální služby na vysoké úrovni. A to bylo už v době, kdy jsem tam nastoupila. Z hlediska zákonných povinností jsou kladeny na služby stále vyšší nároky – na profesionalitu a administrativu, které ne vždy mohou být z řad klientů vnímány pozitivně. Myslím si, že i přes všechny komplikace související s financováním sociálních služeb se snaží LORM poskytovat služby v nejlepší míře, k jaké postačují finanční i personální capacity. Také si myslím, že se pracovníci snaží reagovat na měnící se strukturu klientů, poskytovat sociální služby odborně, vzdělávat se a zároveň si zachovat přátelský přístup v rámci profesionality. Těšilo mě sledovat, jak se díky LORMu schází lidé, kteří mají něco společného, mohou se vzájemně podpořit, dodat si odvalu, společně se pobavit. Samozřejmě nejsou vždy spokojeni, může docházet k různým sporům či výměně názorů, ať už mezi klienty, mezi pracovníky nebo napříč, ale to si myslím, že je zdravé a přispívá k dalšímu vývoji a rozvoji.

Hodně pracuješ, hodně cestuješ – zbývá ti ještě nějaký čas na jiné koníčky? A na které?

To je velké téma 😊! Velmi často se pro nějakou činnost nadchnu, vrhnu se zcela do ní, ale pak jdu zase za jinou činností. Přesto mi některé záliby vydržely. Mimo cestování je to tanec – v současné době flamengo. Teď nově mě chytlo i lezení – zatím jen na umělé stěně. Můj strach z výšek mi brání vydat se lézt do hor, a tak se zatím spokojím jen s klasickou chůzí po horách. Na lezení i na flamengu se mi nejvíce líbí to soustředění, které je potřeba. Flamengová hudba je plná života a stejně i tanec zahrnuje v sobě veškeré životní emoce: strach, lásku, nenávisť, smutek, radost. Člověk se tak vlastně „vydupe“ z čeho potřebuje. V lezení je to podobné. Moje mysl se musí plně soustředit na cestu, kterou chci vylézt. Jedná se o takové totální vypnutí mozku, respektive všech okolních ruchů. Je to i fyzicky náročné. A tahle kombinace je pro mě nakonec obrovskou mírou relaxace. Mám velkou radost, když vylezu nějakou trasu, se kterou se dlouho peru a nemůžu ji zdolat. Také velmi ráda chodím do divadla i do muzeí, proto je Praha pro mě tak skvělá k žití!

Co tě nejvíc baví a láká na tvém koni ústředním, tedy cestování?

Co se týče cestování, mám ráda, když mohu zemi více poznat. Měla jsem ve svém životě velké štěstí, že jsem mohla žít ve třech různých zemích – ve stabilní a klidné Velké Británii, kde jsem pracovala jako pečovatelka. V Argentině, která je kulturně zcela jiná a životní úroveň je také mnohem nižší než u nás – alespoň tedy v té části Argentiny, ve které jsem jako dobrovolník zakládala něco jako družinu pro děti z chudých čtvrtí. A naposledy to bylo Norsko, kde jsem se na farmě starala o zhruba 30 krav. Bylo zajímavé porovnat život v tak odlišných zemích – nejen kulturně, ale i z hlediska životní úrovně a podnebí. Od té doby jsem procestovala spoustu dalších zemí a vždy jsem se něco nového naučila. Ne pokaždé šlo o historiky pouze veselé. Zejména v Jižní Americe nebyla nouze o dobrodružné chvíle, kdy jsem možná měla víc štěstí než rozumu. Ale

vždycky jsem měla štěstí potkat a poznat skvělé lidi!

Poslední dva roky se moje pozornost obrátila do Himálaje, konkrétně do Nepálu. O Nepálu bych mohla povídat pořád!

A tady pozor, milí čtenáři, o Nepálu nám bude Lenka Veverková povídat v příštím čísle Doteků, protože bych si nikdy neodpustila obrat vás o její skvělé postřehy a zážitky z těchto, pro většinu z nás tak exotických a nedostupných, míst zeměkoule. Ale teď ještě zpátky k rozhovoru ☺.

Jaké cestovatelské plány spřádáš pro letošek, pro nejbližší budoucnost?

Cestovatelských plánů několik mám. Ani se vlastně nepovažuji za cestovatele, protože teď už mohu vyjíždět pouze v rámci dovolené. Cestovatelé jsou pro mě ti, kteří vyjedou na delší dobu a mohou tak poznat místní kulturu a zemi jako takovou, tak jak mi to bylo umožněno třeba v Jižní Americe. Za pár týdnů dovolené nelze říci, že země je taková nebo maková. Je to jen velmi malá část, spíše dojem z dané země.

Ale k těm plánům – čím více cestuji, tím více se mi líbí naše země. Ale přesto mám letos v plánu opět Nepál. Tentokrát volíme asi nejznámější trek k základnímu táboru Everestu a na krásné jezero Gokyo Ri ve výšce asi 5300 m n. m. Láká mě také přechod třeba Jeseníků (už jsem tam dlouho nebyla), vůbec neznám Beskydy. Ráda bych se také podívala do Alp či Dolomitů, láká mě přechod Malorky... Někde jsem nedávno četla, že Reinhold Messner požene v létě stádo jaků ve východních Alpách na pastvu – to by také mohl být pěkný zážitek ☺. Což mi připomnělo celkem veselou příhodu, kdy nás v Nepálu málem porazilo stádo jaků (musím říct, že to zvíře je opravdu, ale opravdu hoodně velké, kráva je proti tomu jako malé telátko). Ještě nikdy jsem nebyla v Severní Americe, láká mě New York, západ USA, Kanada apod. Jsou také země, kam bych se i ráda vrátila, např. Jižní Korea pro výborné jídlo a milé a stále se usmívající lidi, Norsko pro jeho nádhernou divokou přírodu. Ale rozhodně chci více poznávat krásy Česka.

Myslím, že nejlépe uděláme, když z tebe uděláme lormáckého zahraničního zpravodaje 😊. Je něco, co tě vede, pudí, co ti září na vzdálených obzorech jako Severka?

Asi nemám žádné jedno životní krédo, kterým bych se řídila (nebo mě aspoň teď žádné nenapadá). Velmi často si někde nějaké přečtu a v daný moment mi přijde skvělé, ale zanedlouho se objeví jiné. Zrovna včera jsem někde viděla: „Malý krůček vás nedovede k cíli, ale posune z místa, kde stojíte“. Titulek knihy „Duše nezná mezí“ je také výstižný. Obecně bych řekla, že mi hodně dala knížka „A přesto říci životu ano“ od Viktora Frankla, kde popisuje, jakým způsobem se vyrovnal s pobytem v koncentračním táboře. Je to kniha velmi citlivě psaná, aniž by zabíhala do drastických detailů spojených s pobytem v lágru. Je spíše o životním postoji a zvládnání těžké životní situace.

Veverko, vím, že jsi na jaře opět zamířila do milovaného Nepálu. Už teď se těšíme na nové historky a zážitky 😊. Tak zlom vaz a ahoj v příštím čísle Doteků!

*Zdena Jelínková
metodička LORM z.s.*

KOMUNIKACE OSOB S HLUCHOSLEPOTOU

Znakovaná čeština

Znakovaná čeština (neboli znakovaný český jazyk) patří do skupiny manuálně kódovaných mluvených jazyků. Z lingvistického hlediska není znakovaná čeština na rozdíl od českého znakového jazyka přirozeným jazykovým systémem, ale uměle vytvořeným systémem, který sestavili slyšící lidé, aby se domluvili s neslyšícími uživateli znakového jazyka. Věta artikulovaná ve znakované češtině je sestavena podle gramatických a syntaktických pravidel českého jazyka, místo slov však

využívá znaků „vypůjčených“ z českého znakového jazyka. Znakovaná čeština je tedy uměle vytvořeným pidginem – kombinací dvou na sobě nezávislých jazykových systémů.

Kotvová a Komorná (2008, s. 13) definují znakovanou češtinu jako „umělý jazykový systém. Projev v českém jazyce, který je artikulován s hlasem nebo bezhlasně, je doprovázený znaky. To znamená, že každému českému slovu odpovídá znak, který je ve většině případů převzat z trvalého slovníku českého znakového jazyka. Existují však znaky speciálně vytvořené pro užití znakované češtiny. Znakovaná čeština také nevyužívá specifické struktury, gramatiku ani nemanuální složky českého znakového jazyka. To znamená, že jedinou gramatiku, kterou v tomto systému nalezneme, je gramatika českého jazyka. Ta je však vyjádřena zejména orálně, zachytit ji můžeme hlavně odezíráním.“

Obě autorky (tamtéž) dále uvádějí typické rysy znakované češtiny, kterými jsou:

- důsledné dodržování slovosledu transliterované české věty;
- většinové využívání slovníkové podoby znaků českého znakového jazyka a menšinové využívání „vlastních“ znaků uměle vytvořených;
- mimika neplní při produkci znakované češtiny gramatickou funkci, jako je tomu v případě českého znakového jazyka.

Informace v českém jazyce mohou být do znakované podoby převáděny na několika úrovních:

- projev v mluveném jazyce, při němž je ke každému slovu přiřazen odpovídající znak ve slovníkové podobě (nedochází tedy ke gramatickému „ohýbání“ znaků);
- přesně znakovaná čeština, při které jsou znaky produkovány dle českého slovosledu a gramatické koncovky jsou vyjadřovány pomocí znaků prstové abecedy (užívá se např. při výuce češtiny);
- projev v mluveném jazyce je doprovázený izolovanými znaky pro vybrané výrazy (to je obvykle způsobeno skutečností, že mluvčí zná pouze některé znaky);

- kódy, které jsou na pomezí mezi českým znakovým jazykem a znakovanou češtinou (kolísání mezi oběma systémy);

Řeháková (in Janotová, Řeháková, 1990) specifikuje u znakované češtiny čtyři základní složky:

- Souhrn znaků znakované češtiny, které jsou v naprosté většině případů přejímány z českého znakového jazyka (v jejich základní slovníkové podobě) a jsou doplněny několika stovkami uměle vytvořených znaků a ustálených znakových spojení.
- Orální řeč (hlasitá i bezhlasá) hraje při znakované češtině významnou, až dominantní roli. Konkrétní znaky znakované češtiny jsou vždy produkovány současně s mluvenou řečí, a jsou tak jejím doplňkem. Orální řeč rovněž napomáhá při upřesnění významu znaku (odlišení slovních druhů, polysémních znaků apod.). Orální řeč a znaky tak tvoří dialektickou jednotu a nelze je oddělovat.
- Prstová abeceda je v rámci znakované češtiny používána v případech, kdy neexistuje příslušný znak (některá jména a příjmení, cizí slova atd.), případně jedná-li se o tzv. přesně znakovanou češtinu.
- Doprovodná mimika dodává sdělení citové zabarvení, doplňuje tak základní informaci a výrazně napomáhá porozumění.

Vzhledem k tomu, že znakovaná čeština vychází z gramatiky českého jazyka, je i pro její správnou produkci a porozumění nutná znalost češtiny. To se projevuje nejen užíváním české syntaxe, orální artikulací apod., ale i specifickým užíváním znaků českého znakového jazyka dle jejich významů v češtině. Pro příjemce, který není v češtině dostatečně kompetentní a tyto přenesené významy si tak není schopen uvědomit, se sdělení stává nesrozumitelné a nelogické.

Zákon o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob č. 155/1998 Sb. ve znění novely č. 384/2008 Sb. v § 6 odst. 2 uvádí, že znakovaná čeština je systém, který „využívá gramatické prostředky češtiny, která je současně hlasitě nebo bezhlasně artikulována. Spolu s jednotlivými českými slovy jsou pohybem a postavením rukou ukazovány jednotlivé znaky převza-

té z českého znakového jazyka. Znakovaná čeština v taktilní formě může být využívána jako komunikační systém hluchoslepých osob, které ovládají český jazyk.“ Vzhledem k tomu, že v předchozím zákoně (č. 155/1998 Sb., o znakové řeči) byla znakovaná čeština spolu s českým znakovým jazykem souhrnně označována jako „znaková řeč“, docházelo mezi laickou veřejností, ale i mezi některými odborníky a samotnými neslyšícími k nesprávnému chápání významu a podstaty znakované češtiny a jejímu nesprávnému označování jako přirozeného jazyka českých neslyšících. Nezřídka se rovněž objevovaly mylné názory, že znakovaná čeština je spisovnou formou českého znakového jazyka.

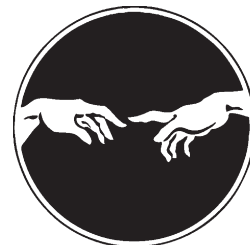
Pro slyšící uživatele je osvojení znakované češtiny snadnější než zvládnutí českého znakového jazyka, protože se nemusejí učit zcela nový gramatický systém, ale pouze aplikují prvky českého znakového jazyka na svou dosavadní znalost češtiny. Pro neslyšící již však zvládnutí znakované češtiny tak snadné být nemusí – využívá totiž zcela jiné gramatické struktury než jejich přirozený znakový jazyk. Přesto je ale používání znakované češtiny v komunikaci se sluchově postiženým komunikačním partnerem přínosné – především proto, že produkce artikulované české věty souběžně doplňovaná znaky z českého znakového jazyka velmi usnadňuje odezírání. Je tak vhodná zejména pro ty osoby se sluchovým postižením, které jsou kompetentní v českém jazyce, tedy zejména některé osoby nedoslýchavé a postlingválně neslyšící (ty ji pak mohou preferovat jako neoptimálnější způsob komunikace).

Seznam použitých zdrojů:

JANOTOVÁ, N.; ŘEHÁKOVÁ, K. Surdopedie. Praha: SPN, 1990, 165 s. ISBN 80-7066-004-X.

KOTVOVÁ, M.; KOMORNÁ, M. Praktický kurz znakované češtiny. 2. vydání. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, 2008, 79 s. ISBN 978-80-87218-26-6.

Zákon o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob. Sbírka zákonů, č. 155/1998 ve znění novely č. 384/2008 Sb.

(kráceno)

doc. Mgr. Jiří Langer, Ph.D.

PRÁVNÍ PORADNA

Léčebny dlouhodobě nemocných: jaké vybavení mohou pacienti vyžadovat?

Pacienti v léčebnách dlouhodobě nemocných často netuší, jaké služby a vybavení mohou očekávat a vyžadovat. Potřebné informace chybí také jejich příbuzným. Web veřejného ochránce práv proto zveřejnil přehled základních materiálních podmínek, které má každé takové zařízení splňovat.

Ombudsmanka dlouhodobě monitoruje podmínky lidí, kteří jsou umístěni v léčebnách pro dlouhodobě nemocné. O svých zjištěních pravidelně informuje veřejnost. *„Situace lidí, kteří musí být umístěni v léčebnách pro dlouhodobě nemocné, není jednoduchá. Léčebny jim proto musí zajistit takové podmínky, které jim jejich život ulehčí. Bohužel se však stále setkáváme s případy, kdy zařízení nesplňují ani některé základní požadavky. Samotní pacienti ani jejich blízcí mnohdy netuší, na co přesně mají nárok a co tedy mohou vyžadovat. Jejich samotná situace je staví do podřízené pozice. Chceme proto, aby věděli, na co mají právo a co mohou oprávněně požadovat,“* říká ombudsmanka Anna Šabatová a dodává: *„materiální podmínky jsou však jen nezbytným základem. Úroveň každého zařízení je závislá na samotném personálu. Dlouhodobě poukazujeme na skutečnost, že samotný počet personálu je často nedostačující. Z nedostatečného personálního zajištění pak vyplývá také jeho přetíženost. S ohledem na stárnutí populace musíme tomuto aspektu do budoucna věnovat zvýšenou pozornost. Bez dostatku kvalifikovaných lidí se situace v léčebnách změnit nemůže.“*

Podmínky, které musí léčebna dlouhodobě nemocných zajistit:

- U každého lůžka musí být zdroj elektrické energie a lokální osvětlení. Každý pokoj musí mít umyvadlo (pokud nemá návaznost na koupelnu, sprchu nebo WC vybavené umyvadlem). Dále zde musí být vy-

členěný prostor pro stravování chodících pacientů, pokud není zřízena samostatná jídelna.

- Mezi základní provozní prostory lůžkového oddělení patří šatna, která (pokud není zřízena) může být nahrazena uzamykatelnými skříněmi.
- Pacient má mít k dispozici své vlastní oblečení a věci denní potřeby, které může mít uloženy na pokoji při zachování základní ochrany před ztrátou nebo krádeží.
- Na pokoji musí být signalizační zařízení, které umožní komunikaci mezi pacientem a sestrou. Je povinným vybavením pokoje a slouží pacientovi k přivolání pomoci. Je proto nutné, aby bylo funkční a každý pacient v pokoji na ně mohl v případě potřeby dosáhnout. Umístění signalizace například pouze u dveří pokoje je pro pacienty trvale upoutané na lůžko nebo se sníženou pohyblivostí zcela nedostačující.
- Zcela zásadní pro stimulaci pacienta je, aby měl k dispozici osobní předměty, jako jsou například fotografie svých blízkých.
- Ocenit je třeba pokoje s barevnými stěnami, obrazy a další výzdobou na stěnách nebo květinami na oknech. Pocit domácího prostředí pomáhají dále navodit například záclony na oknech, barevné ložní prádlo apod. Tyto estetické prvky mohou vytvořit z pokoje přívětivé prostředí, které pacientovi pomůže adaptovat se ve zdravotnickém zařízení a zpříjemní mu mnohdy velmi dlouhý pobyt.
- Toalety a koupelny by měly být standardně bezbariérové. Přizpůsobení zařízení i v tomto ohledu specifickým potřebám pacientů vede ke zvýšení jejich soběstačnosti, snížení rizika úrazu a také k zefektivnění práce ošetřujícího personálu.
- Pacient má právo na soukromí při vykonávání hygieny. Toalety a sprchy proto musí být vybaveny tak, aby zajišťovaly alespoň základní míru soukromí. Toalety musí být odděleny pro muže a ženy.
- Imobilní pacienty by měl personál sprchovat vleže, čemuž by měly být uzpůsobeny prostory koupelny. Sprchování imobilních pacientů vsedě je pro personál zvýšeně náročné a pro pacienty rizikové.

- Koupelny by měly být vybaveny závěsy či jinými prostředky pro zajištění soukromí, nebo by měla být hygiena pacientů prováděna samostatně. Toalety by měly jít zamknout nebo mají být vybaveny jiným způsobem označení obsazenosti.
- Léčebna musí být uzpůsobena po technické a organizační stránce tak, aby zlepšila orientaci pacienta v prostoru a zabránila mu v nezamýšleném opuštění zařízení. Léčebna je pro pacienta neznámé prostředí. Může být dezorientován, zvláště pokud trpí kognitivní poruchou. Nežádoucím důsledkem je bloudění, zmatenost, úzkost, setrvávání v pokoji. Prostor bezpečný pro pacienta lze vytvořit používáním vhodných pomůcek, úprav, značení či piktogramů.

Zdroj: Veřejný ochránce práv

Pravidla pro výplatu důchodů do zařízení sociálních služeb

Od 1. února 2018 došlo ke změně pravidel pro výplaty důchodů do zařízení sociálních služeb, které se dotkly jak provozovatelů, tak klientů i jejich opatrovníků.

Nová pravidla, nové zásady:

- pouze čtyři typy zařízení poskytujících pobytové služby jsou oprávněny vyplácet důchody hromadným seznamem (tj. s převodem finančních prostředků na účet zařízení sociálních služeb); jde o domovy pro osoby se zdravotním postižením, domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem a týdenní stacionáře, které jsou zřízeny podle zákona o sociálních službách,
- zařízení sociálních služeb je pouze zprostředkovatelem výplaty důchodu, je tedy povinno příslušnou částku důchodci vyplatit v den její splatnosti (15. kalendářní den v měsíci), pokud je důchodce ke dni splatnosti důchodu klientem daného zařízení,
- zařízení sociálních služeb nesmí použít částky dů-

chodu jiným způsobem a příslušné částky, které nebylo možné vyplatit, je povinno do 8 dnů vrátit na účet ČSSZ,

- výplata důchodu hromadným seznamem je přípustná pouze se souhlasem poživatele důchodu (oprávněného) nebo jeho opatrovníka; nově tedy lze tímto způsobem vyplácet důchody i klientům omezeným ve svéprávnosti, kteří mají soudem určeného opatrovníka, pokud opatrovník s tímto způsobem výplaty souhlasí.

Pokud zařízení sociálních služeb není jedním z výše uvedených typů zařízení, nebude již možné v tomto způsobu výplaty důchodů pokračovat. Jejich klienti budou muset ČSSZ požádat o změnu způsobu výplaty důchodu, a to buď v hotovosti prostřednictvím důchodové služby České pošty, nebo bezhotovostní výplatou na svůj účet či účet manžela/manželky.

Klienti těchto zařízení se v žádném případě nemusí obávat, že zůstanou bez finančních prostředků, výplata důchodu nebude zastavena ani přerušena, dojde pouze ke změně jejího způsobu. Pokud klient o změnu způsobu výplaty důchodu nepožádá, ČSSZ automaticky zajistí výplatu důchodu na adresu zařízení, kterou u něj eviduje.

Podrobné informace včetně nových pravidel a tiskopisů jsou k dispozici na webu ČSSZ: www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/zss.htm.

(upraveno a kráceno)

Zdroj: <http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/media/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2017/171204-meni-se-pravidla-pro-vyplatu-duchodu-do-zarizeni-socialnich-sluzeb.htm>

ZDRAVÍ

Světloplachost

Světloplachost, odborně fotofobie, je stav, při němž oko citlivě reaguje na světlo. Nemocný se světloplachostí velmi těžce ustává přechod ze světla do tmy a i běžné světlo mu připadá velmi ostré a nepříjemné. Pozor, s žádnou fobií nebo nějakým nevysvětlitelným a neopodstatněným strachem nemá světloplachost nic společného.

Světloplachost se může objevit jako pouhý příznak, ale může se jednat i o nemoc, která vzniká jako následek poškození oka nebo nervového systému.

Příčiny vzniku světloplachosti

Světloplachost může být vyvolána řadou příčin. Nejčastěji ji způsobuje zánět spojivek a rohovky, bolest hlavy, syndrom suchého oka, šedý zákal, zánět sítnice, zvýšená funkce štítné žlázy, chronický únavový syndrom, zánět mozkových blan, kocovina, meningitida, lupus, nedostatek vitamínu B, hořčiku anebo malárie. Velmi často se světloplachost objevuje i u nositelů kontaktních čoček. Kromě toho může jít i o vrozený dědičný problém. Je rovněž zjištěno, že světloplachostí trpí autisté, dyslektici, lidé s Bechtěrevovou nemocí, po chemoterapii. Světloplachost může vzniknout ale i zcela jinak, třeba vstupem příliš ostrého světla do oka. Když k tomu dojde, bývá poškozena rohovka nebo sítnice. Světloplachostí pak může trpět i ten, kdo má přecitlivělý nervový systém. Způsobovat ji však mohou i nadměrné impulzy vysílané do zrakového nervu anebo stimulace fotoreceptorů v sítnici.

Ve skutečnosti je však příčin ještě mnohem víc.

Příznaky světloplachosti

Příznaky se od sebe liší podle toho, co ji vyvolává. Světloplachost se nejčastěji projevuje jako bolest

oka, tlak v oku, pocit cizího tělesa v oku, zarudnutí spojivky, otok víčka nebo zhoršení vidění. Nic neobvyklého není ani přítomnost migrény s aurou. Nemocný stav popisuje jako nesnášenlivost světla, kdy se mu světlo zdá mnohem ostřejší, než jak tomu je ve skutečnosti. Světloplachost pak vyvolává nejen šílenou bolest a chuť vylézt z kůže, ale také i slzení očí. Nemocný se snaží pocit ostrosti světla zmírnit přivíráním očí nebo nošením slunečních brýlí. Světloplachost pak doprovází i poruchy soustředění, stres a někdy i panický strach.

Snaha zmírnit problémy se světloplachostí

Potíže způsobené světloplachostí je možno zmírnit nebo zcela eliminovat nošením slunečních brýlí, čepice s kšiltem, běžné brýle by měly mít polarizační filtr. Především nepříjemným příznakům pomůže snaha vyvarovat se vysokému jasu na elektro přístrojích (televizi, mobil, počítač si nastavte na co nejnižší stupeň). Dále je dobré omezit také zdroje umělého světla, oči ošetřit i speciálními kapkami určenými pro světloplaché.

Léčba světloplachosti

Léčba se odvíjí od její příčiny. Je proto důležité stanovit nejprve správnou diagnózu.

Zánět spojivek

K nejčastějším příčinám, které světloplachost způsobují, patří zánět spojivek, který může být virový, bakteriální, parazitární i plísňový. Kromě světloplachosti zánět doprovází velká bolest a hustý, různě zbarvený výtok z oka, který slepuje víčka; oko je doslova krvavé. Zánět je nutno akutně řešit u očního lékaře. Virový zánět se jako jediný neřeší aplikací antibiotických kapek, pomohou hlavně dezinfekční kapky a speciální zklidňující a dezinfekční masti na noc.

Syndrom suchého oka

Syndrom suchého oka můžeme bez ostychu označit za chorobu jednadvacátého století, k jeho rozmachu

totiž došlo v posledních dvaceti letech. Nemoc je po většinou spojena s dlouhodobým upřeným sledováním monitoru počítače. U něj totiž nemrkáme tak často, jak bychom za normálních okolností měli. Tím dochází k vysušování rohovky a spojivky, což vede i k nedostatečné výživě. Tento stav se projevuje světloplachostí, ale i pálením očí, pocitem písku v očích a rozostřeným viděním. Stav zlepšuje úprava režimu, pomůže zavírat oči, více odpočinku, dělat si přestávky, omezit dobu u počítače, a hlavně aplikace speciálních kapek.

Zdroj: <http://www.uzdravim.cz/svetloplachost.html>

INFORMACE

Ministerstvo zdravotnictví spustilo portál patientských organizací

Pacientům a patientským organizacím je určen nový portál, který spouští Ministerstvo zdravotnictví. Pokračuje tak v naplňování svého dlouhodobého cíle ministerstvo více otevřít pacientům a věnovat se jejich potřebám. Součástí portálu je mj. databáze patientských organizací, která poslouží pacientům a jejich blízkým či pečujícím osobám. Jsou zde zveřejněny i aktuální informace o Patientské radě, jejímž prostřednictvím jsou pacienti zapojováni do tvorby zdravotnických politik.

„Portál patientských organizací je dalším velkým krokem dopředu směrem k pacientům. Vůbec poprvé na jednom místě pacientům nabízíme seznam patientských organizací, na které se mohou obrátit, a informace o tom, co ministerstvo v této oblasti aktuálně řeší a do čeho pacienti zapojuje,“ uvedl ministr zdravotnictví Adam Vojtěch.

Do budoucna by portál měl sloužit i k dalšímu vzdělávání patientských organizací. Budou se zde nacházet vzdělávací materiály, e-learningové moduly, webináře, záznamy ze seminářů a další nástroje, které mohou

pacientské organizace využít pro svůj další rozvoj. S ohledem na cílovou skupinu webový portál usiluje o maximální přístupnost. Informace tak budou dostupné lidem se zrakovým postižením využívajícím asistivní technologie. V plánu je jejich přeložení do českého znakového jazyka.

„V České republice máme zdravotní péči na vysoké úrovni, ale toho, co se občas nedostává, je provázanost péče a rady, jak s onemocněním či postižením žít. Pacientské organizace sdružující pacienty a jejich blízké jsou v tomto ohledu nedocenitelné. Dávají lidem vědomí, že v tom nejsou sami,“ říká ministr a dodává: „databáze patientských organizací poslouží tomu, aby se o nich dozvěděli ti pacienti, kteří je potřebují.“

Pacientská rada jako poradní orgán ministra zdravotnictví byla jmenována na podzim minulého roku. Rada se doposud zapojila do 11 připomínkových řízení. Pacienti se tak mohli vyjádřit např. k oblastem inovativní léčby nebo zdravotnických prostředků. Samotná Rada také zřídila čtyři pracovní skupiny, kde pacienti hledají shodu v oblastech jako je zdravotně-sociální pomezí nebo duševní zdraví.

„Velmi si ceníme otevřeného přístupu Ministerstva zdravotnictví, které nás doslova vtáhlo do příprav legislativních návrhů, které se dotýkají pacientů. Máme tak možnost bezprostředně ovlivnit vývoj příprav tak, aby nová opatření byla pro pacienty maximálně přínosná nebo se jich dotkla co nejméně,“ uvádí předseda Pacientské rady Vlastimil Milata (předseda patientské organizace Diaktiv Czech Republic).

„Jsem rád, že se pacienti naplno zapojují do připomínkování návrhů, které na Ministerstvu zdravotnictví vznikají. Máme tak možnost vytvářet udržitelné politiky, které odrážejí pohled na věc očima všech dotčených stran ve zdravotnictví,“ shrnuje ministr Vojtěch.

Stránky nového portálu: <https://patientskeorganizace.mzcr.cz/>

Zdroj: Ministerstvo zdravotnictví

Nové technologie představené na konferenci INSPO 2018

Box One4ALL

Jedná se o přístroj malých rozměrů vybavený snímači umožňujícími získávat a analyzovat informace z okolí a předávat je uživatelům prostřednictvím jejich chytrého telefonu. Přístroj umožňuje čtení barev, měření teploty předmětů (umožňuje rovněž měřit na dálku teplotu velmi horkých předmětů, například teplotu trouby nebo oleje při vaření), měření tělesné teploty, informace o prostředí (vlhkost, teplota a okolní světlo), rozpoznávání předmětů a značení NFC (umožňuje v několika vteřinách označit jakýkoli typ předmětu, identifikovat předměty jednotlivých členů rodiny, zaznamenávat pokyny k používání nebo třeba počáteční a konečné datum doby užívání léku a jeho dávkování, obsah sklenice nebo balíčku mražených potravin, v práci pak umožňuje identifikovat složky, CD a další předměty), detekci zdroje světla a jeho intenzity, orientaci (kompas), má funkci vodováhy, použít jej lze jako záložní zdroj, tedy jako pohotovostní nabíječku pro chytrý telefon uživatele.

Další informace na <http://www.tech4freedom.net/box/>.

UFO – Universal Finder One

Jedná se o malou krabičku vybavenou snímači, které umožňují získávat a analyzovat informace z okolí a předávat je uživatelům prostřednictvím jejich chytrého telefonu. Umožňuje lokalizovat lidi, vytvářet hrací plochy, identifikovat místa a vůbec poprvé také vytvářet řešení na míru přesně podle vašich potřeb, a to na pouhá tři kliknutí. Jedná se o přístroj s mnoha funkcemi přístupnými jediným kliknutím.

Funkce Rodinná péče/Family Care: Umožňuje nastavit UFO k zajištění bezpečí vašich blízkých, například když se potřebuje nevidomá osoba dostat s dítětem do obchodního domu. Dítěti se dá do kapsy UFO, nastaví

se vzdálenost, po kterou se dítě může od nevidomého bezpečně vzdálit. Jestliže se dítě dostane do vzdálenosti větší, přístroj začne pípat.

Funkce Hrací plocha/Play Ground: Slouží k vymezení bezpečné hrací plochy nebo k označení cesty v jakémkoli místě, kde budete pokaždé znát svou momentální polohu.

Funkce Přeber kontrolu/Take Control: Vedle funkcí, které jsou na UFO již nastavené a k dispozici, můžete pouhými třemi kliknutími vytvářet své vlastní funkce přizpůsobené na míru vašim specifickým potřebám.

Další informace na <http://www.tech4freedom.net/ufo/>.

Oba přístroje by se mohly ještě letos objevit i na českém trhu.

Zdroj: <http://www.helpnet.cz/sites/default/files/soubory/Cunill.pdf>

Náramkový hlásič pádu Geemarc VBC 4

V případě pádu na zem náramek nehodu rozpozná a automaticky přivolá pomoc přes telefon. Přivolání pomoci funguje přes telefon SERENITIES. Možné je i manuální přivolání pomoci stisknutím tlačítka na náramku.

Náramek je z plastu a je příjemný a lehký pro nošení, snadno se udržuje omytím mýdlovou vodou. Je vodotěsný, což zaručuje jeho použití při koupání ve vaně nebo při sprchování. Lze ho nosit podobně jako hodinky nebo ozdobný náramek.

Technická a uživatelská specifikace:

- Výrobce: Geemarc
- Automatický nebo manuální režim přivolání pomoci
- Vyslání žádosti o pomoc je potvrzeno rozsvícením LED diody a vibracemi náramku
- Hmotnost pouze 35 gramů
- Náramek i pouzdro má ergonomické provedení
- Rozměry pouzdra 37 x 33 mm. Síla náramku 12,7 mm
- Vodotěsné a nárazuvzdorné pouzdro

- Napájení bateriemi CR2477 lithium
- Životnost baterií až dva roky
- Dosah mezi přivolávačem pomoci a telefonem v otevřeném prostoru až 200 metrů
- Cena: 3 850 Kč

Zdroj: <http://www.pomuckyproneslysici.cz/naramkovy-hlasic-padu-geemarc-vbc-4/p1754>

OrCam MyEye

OrCam MyEye od společnosti ORCAM je světově nejpokročilejší zařízení, které zprostředkovává umělé vidění pro nevidomé a slabozraké osoby a pro lidi s poruchami vidění. Zařízení umožňuje okamžité a diskrétní přečtení tištěných či digitálních textů, rozpoznávání totožnosti osob a identifikování produktů, barev a bankovek. Zařízení, které bylo na trh uvedeno v roce 2017, je uložené v malé nositelné pomůcce velikosti prstu, která se magneticky připíná na jakékoliv brýle. Uživatel si může snadno věci přečíst tak, že na ně ukáže prstem nebo se dotkne zařízení. Informace jsou uživateli předávány prostřednictvím miniaturního reproduktoru HD přímo do ucha. Toto zařízení právě vstupuje na český trh, takže podmínky jeho koupě se stále mění.

Zdroj: <http://www.helpnet.cz/sites/default/files/soubory/Elad>.

Digitální rozhlas DAB+ a rádio pro nevidomé a slabozraké

Digitální rádiový systém DAB, dnes označovaný jako digitální rozhlas, je nový vysílací systém, který postupně nahrazuje služby AM a FM audio v celé Evropě. Jeho největší výhodou oproti AM a FM je velmi kvalitní zvuk bez šumu a jiných rušivých zdrojů analogového vysílání. Další výhodou je jeho vyšší programová nabídka např. stanice pro menšinové hudební žánry nebo sportovní přenosy. Rozhlasové přijímače pro digitální rozhlas jsou již běžně dostupné v obchodech. V roce 2016 byl před-

staven i první telefon s příjmem digitálního rozhlasu. Pro příjem digitálního rozhlasového vysílání nepotřebujete placené internetové připojení.

Německá společnost NOXON představila DAB+ rozhlasový přijímač dRadio 1, který má hlasový výstup a veškeré menu včetně názvů stanic převede do zvukové podoby. Slouží k tomu USB vstup pro flash disk s nahranými audio soubory. Kompletní češtinu připravila plzeňská společnost RTI cz s.r.o. a soubory jsou k dispozici zdarma na internetových stránkách výrobce a dodavatelů.

Zdroj: <http://www.helpnet.cz/sites/default/files/soubory/Kropacek.pdf>

OSOBNOSTI ZE SVĚTA HLUCHOSLEPÝCH

Steve Bingham aneb šest měsíců s kochleárním implantátem

Milí čtenáři, s hluchoslepým Stevem Binghamem jsme se seznámili v minulém čísle Doteků. Steve žije v anglickém Readingu se svou ženou Anne a vodícím psem Kasperem. Ve svém blogu popisuje zkušenosti s kochleárním implantátem, nyní se tedy podíváme, jak se mu daří půl roku po operaci.

Kochleární implantát mám už šest měsíců a je to oficiální: slyším lépe než před operací. Přinejmenším to říkají testy, které jsem podstoupil před pár týdny. Pomocí velmi nízkých tónů se zjišťovalo, co všechno vlastně slyším. A náhodné věty zase otestovaly, čemu vlastně rozumím. A konečně jsem také porozuměl jednotlivým slovům. Výsledky ukázaly, že můj sluch se znatelně zlepšil oproti stavu, v jakém byl přibližně před rokem.

Před čtyřmi měsíci, kdy jsem psal blog naposledy, jsem doufal, že se vše vyvine k lepšímu. A stalo se, ačkoli ty změny nebyly nijak nápadné. Spíš jsem si najednou všimnul, že dělám věci, které jsem dříve nedělal.

Teď už mohu vesele konverzovat s přáteli, pokud jsou nedaleko ode mne. Například když sedíme kolem stolu v restauraci. Nedávno jsem šel k baru pro pivo – a až když jsem se vrátil ke stolu, tak jsem si uvědomil, že jsem se normálně bavil s barmanem. Já vím, není to nic světoborného, ale pro mne je to pokrok.

Donedávna jsem se také nemohl bavit s manželkou, když jedeme autem. Teď už to jde.

Pravidelně také poslouchám zprávy v televizi. Postupně jsem začal rozumět víc a víc. Občas se ještě ztratím, třeba když jsou při rozhovoru v pozadí nějaké zvuky nebo když komentátor mluví příliš rychle, ale obecně už rozumím velmi dobře. Sleduji i moje oblíbené soutěžní pořady, ale mívám problém, když na pozadí hraje hudba nebo lidé tleskají. Už také poslouchám audioknihy normální rychlostí, to znamená, že jich zvládnou tolik jako před rokem.

Některá hudba už je pro mě poslouchatelná. Hlavně ta jednodušší, jeden nástroj, jeden hlas, malý sbor... Ale chybí mi velkolepost orchestru, tam je zkrátka příliš mnoho detailů na to, aby prošly procesorem a implantátem...

Venku už dokážu identifikovat plno zvuků, slyším ptačí zpěv. Určit směr zvuku je ale stále ještě dost obtížné. Obvykle poznám, odkud zvuk vychází, ale musím se velmi soustředit, abych například určil, kterým směrem jedou auta.

Na několika trasách už mě doprovází můj vodící pes Kasper. Pokud na mě někdo křičí instrukce z druhé strany ulice, tak mu nerozumím. A taky mě občas úplně dezorientuje hluk na ulici. Musím se pak zastavit a počkat, až se situace utiší. Pak teprve můžu pokračovat.

Pomáhá mi i technika. Objevil jsem dvě užitečné věcičky, první umí přenést zvuk například z televize přímo do implantátů. Je to skoro jako používání sluchátek – zvuk se vám přiblíží a do jisté míry izoluje. Druhým pomocníkem je maličký mikrofon, který můžu

dát mému partnerovi při komunikaci nebo ho třeba položit doprostřed stolu.

Pravděpodobně největší změna nastala u tinnitu. Ten mě před operací dost obtěžoval. Slyšel jsem pískání, které navíc zesilovalo v hlučném prostředí. Ovlivňovalo to moje soustředění a v noci jsem často nemohl spát. Po operaci se to na nějakou dobu ještě zhoršilo. Začal jsem slyšet zvuky, které prostě neexistovaly. Někdy to bylo jako návštěva koncertu nějakého banjo maniaaka... Po zapnutí implantátů se ale tinnitus začal zlepšovat a postupně zvuky slábly. Nyní je to úplně v pořádku, když přes den procesor pracuje. V noci, když ho mám vypnutý, vnímám občas nějaké slabší zvuky, které mě ale neobtěžují. Kdybych se jich chtěl zbavit, stačí procesor prostě opět zapnout.

Po šesti měsících od operace musím říci, že jsem si na implantáty plně zvyknul. Nerad bych teď byl bez nich. Chybí mi jen „plnost“ zvuků. Těžko se to vysvětluje. Všechny zvuky, které slyším, jsou jakoby malé. Hlasy jsou skoro šepot, zvuk motoru jen slabé syčení... Než se mi zvuk přes implantáty dostane do mozku, detaily se ztratí.

Jinak je kochleární implantát úžasné zařízení. Jeho zkušenější majitelé mi říkají, že mi to s ním jde dobře a že se to bude ještě zlepšovat. Tak vám dám vědět.

Přeložila Hana Dvořáková

Zdroj: <https://blog.sense.org.uk/2017/04/cochlear-implants-six-months-in/#more-4279>

ZE SVĚTA

Cristina Hartmann: Jak se žije ve slyšící rodině, když neslyšíte

Z blogu hluchoslepé Cristiny Hartmann, se kterou jsme se také poprvé setkali již v letním čísle Doteků, jsme tentokrát vybrali článek o tom, jak se jí vyrůstalo ve slyšící rodině.

Když mi bylo 11, moje 13letá sestra v rámci pubertálního záchvatu zuřivosti polepila zrcadlo v koupelně lístečky s popisem všech nepravostí, kterých se vůči ní rodiče dopustili. Jak si asi umíte představit, bylo jich hodně. Jeden z těch zločinů byl, že rodiče věnují více pozornosti mně. Když jsem si tuto stížnost (se kterou by se pravděpodobně ztotožnila většina starších sourozenců) přečetla, přemýšlela jsem, jestli je to pravda. Pokud ano, myslela jsem si, tak je to proto, že moji rodiče jsou prostě skvělí. A cítila jsem zvláštní směs viny a vděčnosti. V dalších letech se jen potvrzovalo to, co vědělo už moje 11leté „Já“. Naši rodiče reagovali na moji hluchotu s neobvyklou grácií, jistotou a láskou. Neumím si představit lepší rodinu, do které bych se mohla narodit.

Jedna z mých nejsilnějších vzpomínek je, jak sleduji moji matku při telefonování. Rty se jí pohybují záhadným a nepochopitelným způsobem. Ani se nepokouším odezírat, bylo by to zbytečné, neznám kontext. Jen mě zajímá, s kým mluví a co říká. Když zavěsí, zasypávám ji otázkami, na které (obvykle) rozverně odpovídá. Můj otec, vzhledem k jeho všeobecné averzi k telefonním hovorům, nebýval tak sdílný. A sestra viděla moje všetečné dotazy jen jako další porci mojí otravnosti (ano, byla jsem dost iritující mladší sourozenec...).

Brzy poté, co mi byla ve 4 měsících diagnostikována hluchota, začalo být jasné, že orální trénink nebude asi možný. To bylo ještě předtím, než byly běžně rozšířené kochleární implantáty pro malé děti. Naučila jsem se znakovat, byl to pro mě nejjednodušší a nejpřirozenější

způsob komunikace. Měla jsem štěstí, že moje rodina se učila znakový jazyk se mnou. Asi byste nevěřili, kolik rodin s neslyšícím dítětem se znakovat neučí. Ale i když se rodina učila znakovat, nebylo to stejné, jako žít v rodině plynně znakujících. I přes tyto malé nedostatky jsem dobře prospívala.

Můj otec se rád chlubil, že v prvních měsících výuky předčil moji matku (která byla trochu nešikovná a neobratná). Ve skutečnosti ale začal stagnovat, zatímco maminka se zlepšovala. Nikdy se mu nepodařilo překonat slovní zásobu batolete: „zhasnout“, „kabát, zima“, „koupelna teď“. A tak podobně. Nikdy nedokázal vyjádřit nic abstraktního, jen banální každodenní úkony. Ale nebylo to nic překvapivého, byl přeci jen už starší a také notoricky nepřizpůsobivý. A bez nadání pro jakýkoli jiný jazyk, než je matematika. Jeho rodná portugalština byla spíše průměrná, a i když žil ve Spojených státech přes 40 let, jeho angličtina byla stále neohrabaná a nejistá. Mnohem výmluvněji promlouval svými činy a já jsem s tím neměla problém. Moje sestra se učila mnohem rychleji a stala se mistryní v prstové abecedě. Prsty se jí pohybovaly tak rychle, že jen zkušené oko neslyšícího dokázalo postřehnout, co sděluje. Naučila se ovšem jen pár znaků, vždy dávala přednost prstové abecedě, kterou ovládala rychlostí blesku. Naše komunikace byla pak trochu nevyrovnaná, protože já jsem na ni znakovala (a dávala si pozor, abych používala jen znaky, které ona zná). Ale domluvily jsme se 😊.

Z naší rodiny to byla nakonec maminka, kdo projevil nejvíc nadání pro znakový jazyk. Vrhla se na učení se svou typickou vervou a optimismem. Nakonec byla tak dobrá, že mi dělala tlumočnicka, když bylo potřeba. Nikdy ale neznakovala jako rozený neslyšící, občas zápasila s gramatikou a nějakými slovíčky.

Nebyly jsme však znakující domácnost. Znakování bylo vyhrazeno jen pro komunikaci se mnou. Když se spolu bavili ostatní, používali mluvenou řeč. Víím, že mnoho neslyšících má s tímto problémem, mně to ale nikdy tolik nevadilo. Chápala jsem to.

Další rozdíly byly ve formě našeho znakování. Vzhledem k trendům ve vzdělávání neslyšících v 80. letech se

moje rodina učila SEE – Sign Essential English (*pozn.: obdoba znakované češtiny v ČR*). Je to uměle vytvořený komunikační systém, který kopíruje anglickou gramatiku a slovosled, což je velmi těžkopádné a nepraktické, dnes už zastaralé. V té době se mělo za to, že je to pro slyšící jednodušší (to je možné...) a u neslyšících dětí to zvyšuje gramotnost (to bych netvrdila...). Nejprve jsem se tedy taky učila SEE, ale postupně jsem od starších neslyšících z mého okolí pochytila ASL – American Sign Language (*pozn.: u nás český znakový jazyk*). Tento jazyk je pro neslyšící přirozený, má unikátní prostorovou gramatiku a efektivnější syntax, konverzace je mnohem plynulejší. S rodinou jsem se tedy domlouvala pomocí SEE a s ostatními neslyšícími pomocí mnohem sofistikovanějšího ASL. Tato asymetrie mě překvapivě naučila komunikovat lépe, protože jsem se dennodenně musela umět přizpůsobovat.

Později se ukázalo, že trpím Usherovým syndromem a postupně budu přicházet i o zrak. I proto se moje maminka rozhodla pro kochleární implantát. V komunitě neslyšících se to nesešlo s pochopením. Ale to už je jiná kapitola a povíme si o tom třeba někdy příště.

Přeložila Hana Dvořáková

Zdroj: <http://www.cristinahartmann.com/what-its-like-being-the-only-deaf-person-in-a-hearing-family/>

ZÁLIBY Z LITERÁRNÍ ČINNOSTI HLUCHOSLEPÝCH LORMÁKŮ

Nic se nemá přehánět

Obrátili se na mě známí, abych jim poradila, co s dědou, který čím dál méně vidí a je z toho strašně nervózní a nedůtklivý. V té době jsem učila slepecké písmo, a tak jsem si řekla, že toho dědu budu také učit. Vžije se do tajů bodového slepeckého písma

a zapomene na problémy s viděním. Tak jsme se sešli. Já nadšená učitelka, on s docela jinými představami. „Paninko, kolik času mi můžete věnovat?“ „To záleží na vás – co zvládnete za krátkou dobu. Chce to šikovnost a pílí a hlavně cvičit hmat! Musíte cvičit a nenechat se odradit neúspěchem!“ To už děda bral do zaječích a v běhu sdělil, že si to rande představoval jinak, že to беру hrozným útokem! Nakonec jsme si to vysvětlili. On nechtěl slepecké písmo a já nechtěla sdílet jeho představy. Zároveň jsem pochopila, že ani učit někoho se nemá přehánět.

Při nákupech

V jednom malém krámku jsem se zeptala prodavačky, která nečinně postávala za pultem, jestli mají ovesné vločky. Odsekla, že mají to, co vidím. „A to vás vykradli nebo jste zkrachovali?“ zeptala jsem se nevinně. „Co je to za hloupou otázku? Proč by nás měli vykrást?“ „No, jestli máte to, co já vidím, musíte být skutečně na mizině!“ Při tom jsem ukázala na svoji bílou hůl.

V jiném obchodě byla zase prodavačka tak přechočná, až to bylo nemilé. Sotva mě spatřila, hlaholila na celý krám: „Ta paní nevidí, té musím moc pomáhat!“ Bylo mi tak trapně, že jsem popadla mléko a rohlíky a vypadla. Jednou mi to přece nedalo a té přechočné prodavačce jsem řekla, že je to od ní hezké, že pomáhá, ale já to přece ještě zvládnou sama. V tom jsem drcla loktem o komín naskládaných konzerv kompotů, které se rozkutálely všude!

Pavla Sykáčková

VZKAZY MOUDRÝCH

Pozdní štěstí je jako krásný podzim; člověk se z něj těší dvojnásobně.

Gotthold Ephraim Lessing

*(22. ledna 1729, Kamenec – 15. února 1781, Brunšvik)
německý básník, literární a divadelní kritik,
spisovatel, filosof a tvůrce německého měšťanského dramatu*

RECEPTY

Tagliatelle se špenátem a cuketou

Vážení příznivci naší rubriky Recepty,

možná jste se někteří z vás v létě vyhřívali pod italským sluncem, při té příležitosti si pochutnali na originálním receptu z letního čísla Doteků (cizrna na italský způsob), a dokonce si dopřáli i tagliatelle na způsoby různé. Ale ani my, kteří jsme po cizině nebloudili, nehodláme přijít zkrátka, a proto se dnes naučíme další báječné italské jídlo, plné zeleniny, ovoce a zdraví, jak už to tak ty přímořské státy mají ☺.

Takže rukávy srolovat, přitáhnout zástěru a jdeme na tagliatelle. Ač zní tento název tajemně, vznešeně i lákavě zároveň, jedná se v podstatě o těstoviny, které se tradičně vyrábějí v italských oblastech Emilia-Romagna a Marche. Jsou to dlouhé ploché nudle, které mívají na šířku 0,65 až 1 cm. Tagliatelle se podávají s různými

omáčkami, tradičně především s omáčkou boloňskou. Tagliolini jsou jednou z variant tagliatelle – jsou stejně dlouhé, ale jsou tenčí a mají kruhový profil.

Dalším druhem jsou bavette – ty jsou ještě tenčí. A úplně nejtenčí jsou potom bavettine (říká wikipedia). Už dosti teorie, pojďme vařit!

Připravíme si:

3–4 ks menší cibule s natí

2–3 lžice oleje (olivového prosím, jsme v Itálii)

1 ks středně velké cukety

1 ks avokáda

sůl

pepř mletý (černý, bílý nebo zelený)

hrst nasekané bazalky

hrst nasekané zelené petrželky

2–3 hrsti špenátu

sáček těstovin tagliatelle (500 g)

Cibuli najemno nasekáme a jen krátce orestujeme na oleji. Přidáme na kostičky nakrájenou cuketu a avokádo, 3 minuty orestujeme (tak zvaně opráskneme ze všech stran) a potom necháme ve směsi zavadnout špenát (tedy už nevaříme, nebo aspoň ne moc), osolíme, opepříme a vhodíme petrželku s bazalkou. A teď už jen zbývá lehce, ale důkladně promíchat s právě uvařenými tagliatelle a můžeme servírovat. K tomu si pustíme „O sole mio“, cpeme se a představujeme si, že nás ovívá mořský vánek, nožky se chladí v Jadranu a nad hlavou nám žhne italské léto... No prosím, a ani jsme nemuseli vytáhnout paty z domova... A stejně už je podzim... A vůbec – doma je doma 😊!

*Zdena Jelínková
metodička LORM z.s.*

DOTEKY. Časopis LORM z.s., Podzim, číslo 96. Vychází čtvrtletně.

Uzávěrka příspěvků do čísla Doteky 97/Zima 2018: 15. 11. 2018

Vydává: LORM – Společnost pro hluchoslepe z.s., Zborovská 62, 150 00 Praha 5.

Doteky vychází ve zvětšeném černotisku, Braillově písmu, jako zvuková nahrávka v mp3 formátu na CD-ROMu a v elektronické podobě.

Sponzorství je vítáno a za sponzorské dary předem děkujeme.

Naše bankovní spojení: Komerční banka Praha Smíchov, číslo účtu: 19-1451940207/0100.

Redakční rada: Zdena Jelínková (metodička), Mgr. Petra Zimermanová (ředitelka)

Za LORM z.s.: Mgr. Petra Zimermanová, Zborovská 62, 150 00 Praha 5, tel: 257 325 478

Ilustrace na titulní straně: Tomáš Zach

Grafická úprava: Stanislava Laňková, Nad Budánkami II./13, Praha 5

Tisk ve zvětšeném černotisku: QT Studio s.r.o., Hornokrčská 561/60, 140 00 Praha 4

Náklad: 140 černotiskových výtisků

Tisk v Braillově písmu: Teiresiás – Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky, Masarykova univerzita, Komenského náměstí 2, 602 00 Brno, www.teiresias.muni.cz

Osoby s hluchoslepotou a se zrakovým handicapem odebírají časopis Doteky v rámci informačního servisu, který je součástí jejich sociální rehabilitace.

Celoroční příspěvek pro členy LORM z.s. včetně distribuce činí 50 Kč.

V elektronické podobě je časopis bezplatně zasílán na odbory sociální a zdravotní péče. Doteky v elektronické verzi jsou zasílány všem zájemcům zdarma. Ostatní zájemci z řad veřejnosti (fyzické nebo právnické osoby), kteří by si přáli zaslat Doteky ve zvětšeném černotisku nebo na CD-ROMu jako zvukovou nahrávku, se z důvodu vysokých výrobních nákladů spolupodílejí finanční částkou. Roční předplatné na Doteky za čtyři čísla činí 200 Kč. V Braillově písmu Doteky vychází pouze v omezeném nákladu 2 ks a jsou k dispozici hluchoslepým čtenářům k zapůjčení v Poradenských centrech LORM v Praze, Liberci, Jindřichově Hradci, Brně a Ostravě. Starší i nová čísla Doteků jsou zdarma veřejnosti přístupná na webových stránkách www.lorm.cz ve formátech HTML, doc a PDF.

Objednávky přijímá LORM z.s., Zborovská 62, 150 00 Praha 5, e-mail: kancelar@lorm.cz. Časopis je rozesílán na základě objednávky členům LORM z.s. a ostatním osobám a organizacím, včetně povinných výtisků. Na <http://www.lorm.cz/cs/doteky/> je k dispozici elektronická objednávka i ve formátu k vytištění.

Zaslané rukopisy, kresby a fotografie se archivují a vracejí pouze na vyžádání odesílatele.

Doteky vychází s pomocí nadačního příspěvku Nadačního fondu Českého rozhlasu ze sbírky Světluška. DĚKUJEME.

**LORM z.s.
Zborovská 62
150 00 Praha 5
tel: 257 314 012**

**REGISTRACE MINISTERSTVA
KULTURY ČR č. E 11000**